LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Haukikannan tiheyttä määrää pitkälti suojapaikkojen määrä, mihin istutukset eivät vaikuta. OHJELMAPÄÄLLIKKÖ MATTI SALMINEN, RIISTA- JA KALATALOUDEN TUTKIMUSLAITOS

Haukisaaliit romahtaneet lounaisilla merialueilla

Haukikanta lounaisilla merialueilla on monien kalastajien mukaan romahtanut, samalla kun tilanne sisävesillä on paikoin erinomainen. Haukikatoa ei ole pystytty yhdistämään Olkiluodon ydinvoimaloiden lauhdevesiin eikä muihinkaan ympäristötekijöihin.

RAUMA

Rauman seudun kalastajat ja kalaa käsittelevät yritykset ovat ihmetelleet haukisaaliiden pienenemistä ja kalojen laihtumista. Ilmiö on pantu merkille koko Ahvenanmaalta Poriin ylettyvällä merialueella.

Ohjelmapäällikkö **Matti Salminen** Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta (Rktl) ei ota kantaa haukien laihtumiseen, mutta kertoo virallisten tilastojen vahvistavan havainnon kannan taantumisesta. Vuotuinen saalismäärä Porin-Taalintehtaan välisellä rannikkoalueella oli vuosituhannen vaihteen tienoilla noin 90 tonnia.

Vuodesta 2007 eteenpäin määrä on laskenut noin 50 tonniin eli lähes puolittunut. Huonoin vuosi oli 2008, minkä jälkeen saalismäärä on hivenen kasvanut.

Salmisen mukaan kalastuksen määrässä ei ole tapahtunut muutosta selittävää kehitystä. Syytä saalismäärän romahdukseen on etsittävä haukikannan vähenemisestä.

Sisävesillä saalismäärät eivät ole pienentyneet vastaavalla tavalla.

”Järvien haukikannat ovat paikoitellen jopa erittäin vahvoja.”

Kannanvaihtelun syyt heikosti tunnettuja

Haukikantojen vaihtelun syyt tunnetaan heikosti. Haukikatoa aiheuttavaa yksittäistä ympäristötekijää ei ole pystytty osoittamaan.

Koko Itämerta ajatellen merkittävin muutostrendi on rehevöityminen, joka lähinnä hyödyttää hauen ravintonaan käyttämiä kuhaa ja särkikaloja.

”Hauenpoikasten hävikkiä ajatellen tärkein tekijä ovat useimmiten isommat hauet, jotka syövät suuren osan poikasista. Särkikalojen ja kuhan lisääntymisellä on vaikea nähdä yhteyttä haukikannan taantumiseen.”

Kannan taantuminen osuu alueelle, jossa Olkiluodon ydinvoimaloitten lämpösaarekevaikutus on suurimmillaan.

Salmisen on silti vaikea yhdistää näitä toisiinsa, veden lämpiämisen otaksutaan lähinnä lisäävän kalojen kasvua. Ydinvoimalat ovat lisäksi lämmittäneet lähivesiään jo 1970-luvulta lähtien eli kauan ennen saalismäärien romahdusta.

Vaikka saalistilastoissa näkyvä muutos on suuri, tämä saattaa olla Salmisen mukaan sovitettavissa kannan luonnolliseen vaihteluun. Näin siitä huolimatta, että kanta on yleensä suhteellisen vakaa hauen pitkäikäisyyden takia.

”Esimerkiksi yhden vuoden kudun epäonnistuminen säitten takia ei horjuta haukikantaa samalla tavalla kuin lyhytikäisempien lajien kantoja. Nyt huonoja vuosia on ilmeisesti sattunut useampia peräkkäin”, Salminen kertoo.

MARKKU VUORIKARI

Riitta Soininen myi Turun torilla Askaisissa kalastettuja haukia.

» Yhden vuoden kudun epäonnistuminen säitten takia ei horjuta haukikantaa samalla tavalla kuin lyhytikäisempien lajien kantoja. «

MATTI SALMINEN

Istutuksilla harvoin parannuksia

Haukikadon korjaaminen istutuksilla on Salmisen mukaan vaikeaa, jos alueella on jo jonkinlainen haukikanta. Istutetut poikaset päätyvät tällöin valtaosin isompien haukien suihin.

”Haukikannan tiheyttä määrää pitkälti suojapaikkojen määrä, mihin istutukset eivät vaikuta.”

Istutuksista voi kuitenkin olla apua jos paikallinen kanta on hyvin heikko. Emokalat on tällöin syytä hakea mahdollisimman läheltä istutuspaikkaa.

”Geeniperimä eri alueilla on erilainen, esimerkiksi merikantoihin ei kannatta sekoittaa Itämereen heikommin sopeutuneiden järvihaukien perimää.”

Uuden kannan tuomiseen alueelle tarvitaan aina paikallisen elykeskuksen lupa.

HEIKKI JAAKKOLA

Taistelu lämpenemistä vastaan käydään tropiikin metsissä

ILMASTO MUUTTUU

Trooppisten metsien kato aiheuttaa jopa 15 prosenttia maailman kasvihuonekaasupäästöistä.

Määrä vastaa liikenteen päästöjä.

Professori **Markku Kanninen** Helsingin yliopistosta katsoo, että kansainväliset ponnistelut ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi pitäisi suunnata juuri metsäkadosta kärsiviin maihin.

Kanninen puhui aiheesta keskiviikkona Metsätieteen päivässä Helsingissä.

Brasilia ja Indonesia ongelmien kärjessä

FAO:n tilastojen mukaan maailman metsät häviävät noin kymmenen miljoonan hehtaarin vuosivauhdilla.

Ongelmalistan kärjessä ovat Brasilia ja Indonesia, jotka aiheuttavat 60 prosenttia trooppisten maiden kasvihuonekaasupäästöistä.

Mittaluokasta kertoo jotakin se, että Indonesian soiden tulipaloista syöksyy vuosittain ilmakehään neljä kertaa enemmän hiilidioksidia kuin koko Suomesta.

Murto-osa päästöistä tulee länsimaista

Päästövähennyksiin sitovaan Kioton pöytäkirjaan liittyneet maat, eli valtaosa länsimaista, aiheuttavat vain 15 prosenttia maailman kasvihuonekaasupäästöistä.

Siksikin olisi kustannustehokasta pyrkiä ratkaisemaan kehitysmaiden päästöongelmat.

Tropiikissa metsiä hävitetään muun maankäytön tieltä. Valtaosa raivataan pelloiksi, jotta ruokaa voidaan tuottaa maailman kasvavalle väestölle.

Korruption mahdollistavat omistusolosuhteet vauhdittavat metsäkatoa.

Kannisen mukaan metsien tuhoaminen on pysähtynyt maissa, joissa metsänomistus on siirretty yksityisille ihmisille.

Havumetsien kohtalo vielä avoin

Pohjoisen havumetsävyöhykkeen metsät kattavat kymmeneksen maapallon metsistä. Niihin on sitoutunut lähes puolet maapallon ekosysteemien hiilestä.

Valtavan hiilivaraston takia metsien käytön suunnittelu on ilmastonmuutoksen kannalta tärkeää. Väärillä toimenpiteillä nielut voivat muuttua päästölähteiksi.

Emeritusprofessori **Seppo Kellomäki** Itä-Suomen yliopistosta on huolissaan ilmaston lämpenemisen vaikutuksesta havumetsiin. Suomessa vuoden keskilämpötila voi nousta vuosisadan loppuun mennessä jopa 6–8 astetta ja sadanta lisääntyä kymmeniä prosentteja.

Äkillinen muutos vaikuttaa metsien uudistumiseen, kasvuun ja kehitykseen eli koko metsätalouden toimintaedellytyksiin.

Metsäenergian roolia tutkitaan

Tutkijoilla on kova kiire selvittää, miten metsien hoitoa tulisi kehittää, jotta metsät kestäisivät muutoksen. Vaarana on, että kasvitaudit ja myrskytuhot lisääntyvät ja korjuuolosuhteet vaikeutuvat. Toisaalta ilmaston lämpeneminen todennäköisesti lisää puuston kasvua.

Kellomäen mukaan tutkittavana on vielä monta seikkaa: onko metsäenergian käyttö hiilineutraalia tai voidaanko siten jopa vähentää päästöjä.

Tärkeintä olisi ensiksi hahmottaa, millaiseen ilmastoon metsät ylipäätään joutuvat sopeutumaan.

KATJA KOLJONEN

Tuoreimmat uutiset voit lukea *verkkolehdessä.*
maaseuduntulevaisuus.fi MAASEUDUN TULEVAISUUS